

Контекст на политиката

Бедността е комплексен проблем с много измерения, който обхваща не само липсата на необходимите за осъществяване ресурси, но също така и невъзможност за участие в граждански, социални и културни дейности, политическа активност и социална мобилност (Съвет на ЕС, 2007 г.). Жените получават по-ниски доходи в сравнение с мъжете, поради което са изложени на по-висок риск от бедност.

Стратегия „Европа 2020“:

- има за цел да гарантира интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в ЕС посредством създаване на работни места и намаляване на бедността;
- определя водещата цел за извеждане от състоянието на бедност и социално изключване на поне 20 млн. души до 2020 г.

Европейска платформа срещу бедността и социалното изключване:

това е една от седемте водещи инициативи в рамките на стратегията „Европа 2020“ и един от основните инструменти за защита и насърчаване на социалното приобщаване на жените. Подходът на интегриране на принципа на равенство между половете е приложен към включените в тази водеща инициатива ключови инициативи като насърчаване на еднаквата икономическа независимост, оценка на различията в правата на отпуск по семейни причини и наблюдение на транспонирането на съществуващите директиви, свързани с правата на отпуск по семейни причини.

Европейски пакт за равенство между половете (2011—2020 г.):

потвърждава ангажимента на Съвета на Европа за реализиране на амбициите на ЕС по отношение на равенството между половете, особено в трите области, които са от важно значение за равенството между половете: заетостта, образованието и насърчаването на социалното приобщаване, по-специално чрез намаляване на бедността.

Стратегическите цели на Пекинската платформа за действие и показателите на ЕС

- A.1.** Преглед, адаптиране и прилагане на макроикономическите политики и разработване на стратегии, насочени към потребностите и усилията на жените, живеещи в бедност.
- A.2.** Преразглеждане на законодателните актове и административните практики, с цел на жените да се гарантират равни права и достъп до икономически ресурси.
- A.3.** Осигуряване на достъпа на жените до спестявания и кредитни механизми и институции.
- A.4.** Разработване на съобразени с пола методологии и провеждане на научни изследвания с цел предприемане на мерки във връзка с феминизирането на бедността.

През 2007 г. Съветът прие три общи за целия ЕС показателя, включващи два подпоказателя, чрез които се измерва напредъкът в ЕС по отношение на изпълнението на целите на Пекинската платформа за действие. Тези показатели представят данни за дела на изложените на риск от бедност по възраст, пол и вид на домакинството, като са обхванати и самотните родители с деца на издръжка, както и за дела на неактивните лица по възраст и пол.

Базата данни „Жените и мъжете в ЕС: факти и данни“, създадена от Европейския институт за равенство между половете, съдържа актуални данни и информация и е достъпна на адрес:

<http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

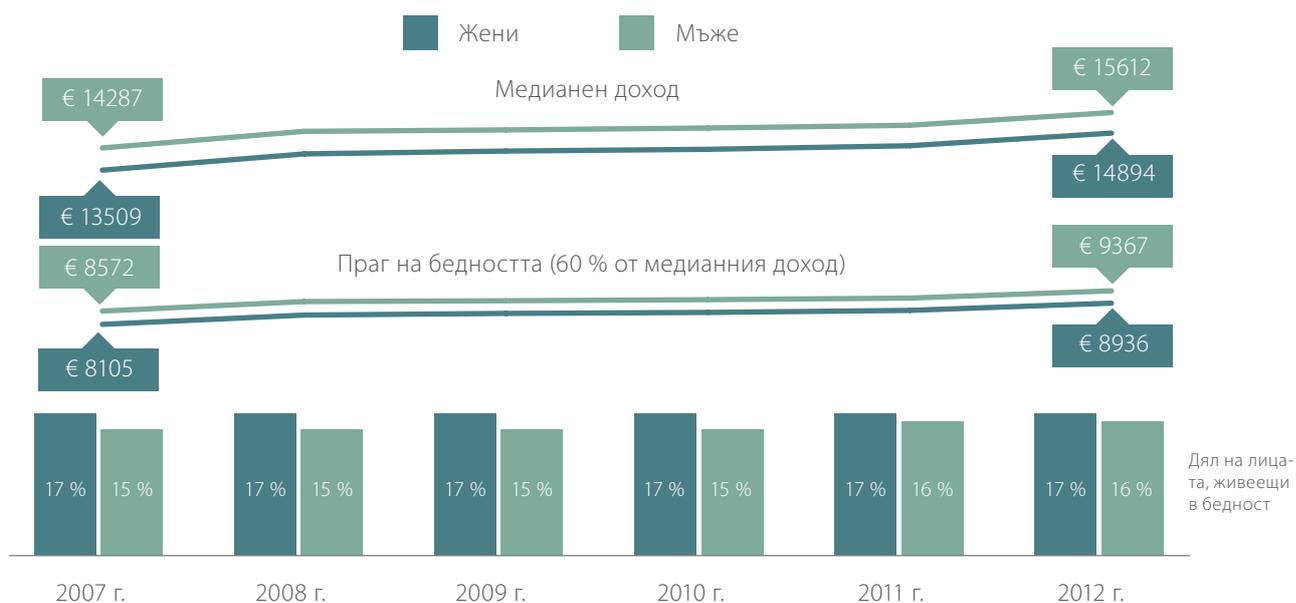
Констатации, направени въз основа на данните за целия ЕС

Делът на изложените на риск от бедност е нараснал

През 2012 г. 17 % от населението на ЕС е било изложено на риск от бедност, като рискът за жените е малко по-висок от този за мъжете. Това обстоятелство може да се обясни отчасти с факта, че в цяла Европа жените получават по-ниско заплащане и работят в по-лоши условия от мъжете, а наред с това те работят по-често на непълно работно време и на

Дял на жените и мъжете, живеещи в бедност в ЕС, 2007—2012 г.

Източник: Евростат, Статистика на ЕС за доходите и условията на живот

срочни трудови договори или отсъстват по-често от работната сила във връзка с необходимостта да полагат грижи.

Успоредно с незначителното нарастване на риска от бедност както за жените, така и за мъжете с 0,2 процентни пункта от 2007 г. насам, разликата между половете е намалела до малко над 1 % през 2012 г. Макар че средното нарастване за ЕС е умерено, значително нарастване на риска от бедност е отчетно в две трети от държавите членки и най-вече в държавите, които са засегнати най-тежко от кризата.

Показателят риск от бедност е относителен и е обвързан с медианните доходи. Поради това е възможно той да не отразява цялостно степента на бедност в държавите членки, където доходите са намалели.

Възрастта е важен допринасящ фактор за риска от бедност

Младите хора на възраст между 16 и 24 години са изложени на най-висок риск от бедност (24 % от възрастовата група през 2012 г. в ЕС), като този дял е нараснал в повечето държави членки в сравнение с 2007 г. Младите жени в тази възрастова група са изложени по-често на риск от бедност (разликата между половете възлиза на 1,6 процентни пункта през 2012 г.), като тази разлика е малко по-голяма отколкото за цялото население.

Делът на жените, изложени на риск от бедност, на възраст между 25 и 49 години (основният възрастов интервал, през който се отглеждат деца) надхвърля същия показател за мъжете в 19 държави — членки на ЕС, като разликите между жените и мъжете за целия ЕС са относително малки.

Факторът възраст се свързва с нарастващо неравенство между половете по отношение на риска от бедност. Възрастните жени (над 65-годишна възраст) са изложени на много по-висок риск от бедност в сравнение с възрастните мъже (16 % в сравнение с 12 % през 2012 г.). В повече от половината (17) от 28-те държави членки разликата между половете по отношение на пенсиите надхвърля 30 % (39 % за целия

ЕС). Голямата разлика между половете може да се обясни със съчетания ефект от по-ниските доходи през целия живот на жените и по-ниските или прекъснати осигурителни вноски, свързани с разликата в заплащането между жените и мъжете, по-широкото разпространение на работата на непълно работно време сред жените и прекъсването на осигурителните вноски през периодите на бременност и във връзка със задължения за полагане на грижи.

Несемейните и особено самотните родители са изложени на по-висок риск от бедност

Съгласно данните за 2012 г. в целия ЕС 25 % от несемейните лица са били изложени на риск от бедност, като рискът за жените е малко по-висок от риска за мъжете (съответно 26 % и 25 %). Разликата по отношение на риска от бедност за жените и мъжете е намалела от 2007 г. насам, предимно в резултат на влошаването на ситуацията сред несемейните мъже (от 22 % през 2007 г. на 25 % през 2012 г.), като тази тенденция е особено изразена в десет държави членки.

Рискът от бедност възниква с децата на издръжка в домакинството и нараства с увеличаването на броя им. През 2012 г. делът на изложените на риск от бедност сред самотните родители, повечето от които са жени, е достигнал 34 %, като рискът от бедност сред тази група от населението продължава да е по-висок, отколкото сред несемейните лица, които нямат деца на издръжка. Много самотни родители са принудени да съчетават родителските грижи с работата, което често води до по-несигурна и нископлатена работа, характеризираща се с по-ниско равнище на социална защита. По-ниските доходи на жените, които намират отражение в разликата в заплащането между жените и мъжете, е причина самотните майки/жени, които полагат грижи, да са изложени на по-висок риск от бедност.

Някои групи жени в ЕС, и по-конкретно самотните майки, жените от етническите малцинства, жените мигранти, младите и възрастните жени, са изложени на особено висок риск от бедност. За тези групи жени е необходимо да бъдат предприети специални мерки за намаляване на бедността.

Главно основание за жените и мъжете на възраст между 15 и 64 години да не търсят работа в ЕС, 2012 г.

Източник: Евростат, Наблюдение на работната сила на ЕС.

По-ниското равнище на икономическа активност сред жените е важен допринасящ фактор за риска от бедност

Във всички държави членки делът на икономически неактивните жени е по-голям от същия показател за мъжете. От 2007 г. насам делът на икономически неактивните жени и мъже на възраст между 15 и 64 години в държавите членки е намалял. Това намаляние е по-изразено сред жените, благодарение на което отчасти е намаляла разликата между половете по отношение на икономическата неактивност в ЕС през този период. Въпреки това делът на неактивните жени през

2012 г. все още е значително по-голям от дела на неактивните мъже, като жените са принудени поне шест пъти по-често от мъжете да се отказват от икономическа активност поради необходимостта да полагат грижи или поради други семейни задължения.

Заетостта има решаващо значение за икономическата независимост на жените и мъжете. Моделите на неактивност и прекъсване на заетостта повишават риска от бедност за жените. Жените се сблъскват по-често с икономическа зависимост, а характерните за тях модели на кариерно развитие водят до по-ниски нива на доходи и социална защита на по-късния етап от живота им.

Констатации, направени въз основа на дейностите на EIGE, свързани с добрите практики

Жените в селските райони: заетостта и новите технологии, Испания

В реализацията на проекта „Жените в селските райони: заетостта и новите технологии“ взеха участие осем местни групи за действия от пет испански региона: Андалусия, Астурия, Кастилия-Ла Манча, Кастилия и Леон и Мадрид. В рамките на проекта бяха насърчени водени от жени инициативи в областта на предприемачеството и социалната икономика (кооперации, дружества, собственост на работниците, и партньорства), включващи прилагане на информационни и комуникационни технологии (ИКТ). В проекта взеха участие жени от селски райони на възраст между 20 и 60 години. Особено внимание в рамките на проекта беше отделено на младите жени, участващи в неформални дейности. Главните постижения на проекта бяха предоставянето на подкрепа на около 1000 жени, провеждането на 11 курса за обучение, в които взеха участие 833 от тези жени, и създаването на 43 нови дружества.

Goldrausch, Германия

Goldrausch Frauennetzwerk е малко неправителствено сдружение, което работи в областта на Берлин от 1982 г. насам. Целта на сдружението е да помага на жени предприемачи в Берлин да създават собствени предприятия и да инвестират в тях, като им отпуска безлихвени микрокредити. През последните години с предимство се подпомагат жени мигранти над 45-годишна възраст. Всички бенефициери управляват еднолични предприятия, предимно в сектора на услугите, като например ателиета за козметика, ресторанти, магазини за биопродукти, магазини за продажба на дребно, пекарни и услуги за грижи за деца. Между 1982 и 2007 г. сдружението Goldrausch е отпуснало около 850 000 EUR на повече от 450 жени предприемачи и проекти в Берлин. Между септември 2010 г. и 2013 г. сдружението е отпуснало 70 кредита на обща стойност 240 000 EUR. Равнището на необслужване на отпуснатите от сдружението кредити е забележително ниско — 1,3 %.

НАПРЕДЪК И ТРУДНОСТИ В ОБЛАСТ А: ЖЕНИТЕ И БЕДНОСТТА

НАПРЕДЪК

- Нараства делът на икономически активните жени.
- Като цяло намалява разликата между половете по отношение на дела на икономически неактивното население.
- Самотните майки и маргинализираните групи жени получават допълнителна подкрепа и ресурси.
- Реформиране на пенсионните системи, с цел да бъдат съобразени с различните модели на кариерното развитие на жените и мъжете.

ТРУДНОСТИ

- Жените все още са изложени по-често на риск от бедност в сравнение с мъжете.
- Рискът от бедност за домакинствата, състоящи се от самотни родители, е нараснал в ЕС, като делът на жените сред домакинствата, състоящи се от самотни родители, е все още непропорционално голям.
- Все още жените са много по-често икономически неактивни от мъжете поради задълженията си за полагане на грижи в семейството.
- Моделите на неактивност и прекъсване на заетостта повишават риска от бедност за жените.

Пътят напред за ЕС

- Укрепване на мерките в помощ на равенството между половете по отношение на икономическата активност.
- Интегриране на въпросите, свързани с равенството между половете, в инициативите за икономическо развитие.
- Насърчаване на равенството в сферата на заетостта с цел изравняване на икономическата независимост и финансовата сигурност.
- Подпомагане на инициативи за повишаване на осведомеността относно значението на икономическата независимост на жените за намаляването на бедността.
- Предприемане на мерки, насочени към последствията от прекъснатите професионални кариери и различните модели на труд, като например работа на непълно работно време, за риска от бедност за жените през целия живот.
- Разработване на мерки в рамките на политиката, насочени към конкретни групи жени, които са изложени на най-висок риск от бедност, като например млади/възрастни жени или самотни майки.
- Продължаване на реформирането на националните пенсионни системи с отчитане на аспектите на правата на пенсия, свързани с равенството между половете.
- Предприемане на мерки, насочени към детската бедност, посредством интегриране на измерението, свързано с равенството между половете, и възприемане на цялостен подход, който развива единодействията между социалното приобщаване и други области на политиката (като образованието, заетостта и равенството между половете, здравеопазването, жилищното настаняване и средата на живот) и с други инструменти (например програмите на ЕС за финансиране).

Европейски институт за равенство между половете (EIGE)

Европейският институт за равенство между половете (EIGE) е центърът на ЕС за знания в областта на равенството между половете. EIGE подпомага авторите на политики и всички заинтересовани институции в усилията им да превърнат равенството между жените и мъжете в реалност за всички европейци и не само за тях, като им предоставя специфични експертни познания, както и съпоставими и надеждни данни за равенството между половете в Европа.

Повече информация: <http://eige.europa.eu>

Центърът за ресурси и документация (ЦРД) на Европейския институт за равенство между половете е иновативна и практическа платформа, която е разработена с цел да помага в търсенето на важни източници относно равенството между половете, да улеснява обмена на знания между органите и лицата с интерес към политиките и практиките в областта на равенството между половете и да предлага интернет пространство за обсъждания и дебати.

Повече информация: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

За контакти:
European Institute for Gender Equality
Gedimino pr.16, LT-01103 Vilnius, LITHUANIA
Тел. +370 5 215 7444, Тел.+370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN: 978-92-9218-645-6

doi:10.2839/066810

MH-04-15-022-BG-N